

Наукові перспективи
Видавнича група

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

у рамках роботи Видавничої групи
"Наукові перспективи"

Матеріали XLVI Міжнародної науково-
практичної конференції (07 липня 2024 року,
м. Копенгаген (Данія) дистанційно)

*Мирного неба!
Більшої України!*

Міжнародний економічний інститут (Есеніце, Чехія)
Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)
Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)
Казахський національний університету імені аль-Фарабі (Казахстан)
Інститут філософії та соціології Національної Академії Наук
Азербайджану (Баку, Азербайджан)
Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)
Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)
Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління
(Київ, Україна)
Асоціація науковців України (Київ, Україна)
Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
Міждержавна гільдія інженерів консультантів (Київ, Україна)
Інститут освіти Азербайджанської республіки (Баку, Азербайджан)

у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Матеріали XLVI-ої Міжнародної науково-практичної конференції
07 липня 2024 року, м. Копенгаген, Данія (дистанційно)

2024 р.

Марущак Є. М.

Дослідження особливостей розвитку і здоров'я дітей у закладах Харківського товариства поширення в народі грамотності (1869-1920 рр.).....88

Паскаль О.В.

Вплив занять спортом на соціальну інтеграцію українських дітей зі статусом тимчасового захисту в Данії (на прикладі занять стрибками на батуті).....92

Погорєлова Т.Ф.

Формування компетенції ділового мовлення у здобувачів вищої освіти.....97

Попова Н.М.

Особливості національного світогляду в мовній картині світу: іспано-українські паралелі.....101

Рогальська-Якубова І.І.

Конструювання фрейму «війна» на основі великодньої промови В. Зеленського.....105

Солодун Г. В.

Меми як інноваційний метод навчання на уроках української мови і літератури.....108

Цимбал О.В., Зарудняк Н.І.

Ігри, в які грають дорослі (на матеріалі оповідання Михайла Коцюбинського «Дебют»).....111

**СЕКЦІЯ 4.
ПСИХОЛОГІЯ**

Верховська М.О.

Взаємозв'язок між якістю сну та сидячим способом життя.....115

Рибчук О.Г.

Розум та емоції: взаємозв'язок критичного мислення і емоційного інтелекту.....119

Ткаченко О.Т.

Інклюзія в освіті: психологічні чинники.....123

Цимбал О.В.

магістрант факультету філології та журналістики,
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини, м. Умань, Україна*

Зарудняк Н.І.

старший викладач кафедри української літератури,
українознавства та методик їх навчання,
*Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна*

ІГРИ, В ЯКІ ГРАЮТЬ ДОРΟΣЛІ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАННЯ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО «ДЕБЮТ»)

Михайлу Коцюбинському судилося випереджати свій час не лише як письменнику, а й як психологу. Оповідання «Дебют» можемо сприймати як психологічне дослідження автора. Початкова назва твору «Дебютант». В остаточній редакції зміщується акцент з особи на сам процес – «Дебют». Лист до Євгенія Чикаленка дає можливість зрозуміти, що саме намагався відтворити автор у творі: «Тема цікава. Це перший виступ на життєвій сцені, перша гра і разом з тим свідомість гри і якась сила, що штовхає людину по похилості вниз, що не дає покинути ролі, спинити гру, що каже розсівати наше «я» з повним завзяттям і всякими способами, як смітникові бур'яни своє насіння» [1, с. 421].

Читачеві пропонується гра трьох людей: молодого «навчителя» Віктора (його гра центральна), господині дому – «мами Костусі» та господаря – пана Адама. Чи аскетизм Анелі гра? Питання відкрите. Усі три пресонажі мають подвійне обличчя: якщо, скажімо, люди приховують свою особистість, скажімо, в силу політичних обставин [2], з метою здобути собі якісь преференції, то тут герої носять маски з метою задовольнити якісь свої психологічні потреби (обманюють самих себе, грають). Цікаве дослідження гри здійснив Хайрулін О. [3], а однією із найцікавіших інтерпретацій оповідання «Дебют» вважаємо «Художню рецепцію оповідання Михайла Коцюбинського «Дебют» в аспекті стильових тенденцій екзистенціалізму» Т. Яковенко [4]. У нашому дослідженні акцентуємо свою увагу на двох гравцях – панові Адамі та мамі Костусі.

Пан Адам – слідкує за своїм зовнішнім виглядом («я дивлюсь на його бороду, по мокрому забороновану гребнем направо й наліво. На рідкому волоссі теж блищить борозна» [1, с. 62], але кидається у вічі не скільки доглянутість, скільки те, що слікує за статусністю; руки також її підкреслюють («На руці в

нього грубий перстень-печатка, від якого рука ще важча» [1, с. 62]); спокійний і солідний, викликає симпатію («Він мені починає подобатись» [1, с. 62], «З четверокутного виду, з сірих очей, з важкого тіла віють солідність і спокій [1, с. 62]); працелюбний («Пан Адам був стомлений і мусив рано вставати» [1, с. 65]); любить підкреслювати, що в житті доводилося долати труднощі, бути в ролі переслідуваного, що відчув на власній шкірі працю найманого робітника («Пан Адам оповідає свої пригоди, коли, по повстанні, ще малим хлопцем, мусив тікати за кордон з батьком» [1, с. 65]; «Пан Адам ходить по хаті, оповідає. Тепер він саме блукає по Бельгії і шукає роботи. Ось він найнявся на фермі і вже молотить» [1, с. 66]); має свої педагогічні теорії, до доньки звертається польською (насправді українськість сприймає, як щось меншовартісне). Місцева знать (директор, лікар, ксьондз) шанували пана Адама за «рівний характер, солідність і гуманізм» [1, с. 69], називала апостолом: «"апостол" розбирав сварки та суперечки, мирив сусідів, давав усякі ради» [1, с. 69]. Але той образ, що демонструє п. Адам оточуючим, є лише маскою, яка не має нічого спільного з внутрішньою суттю чоловіка: рівний характер, солідність і гуманізм відразу ж злітають, як тільки справа стосується його статусності, статків. Так трапилося, коли син вистрелив з іграшки й налякав станового, змусивши виглядати жалюгідно, свідків свого сорому малодушні люди рідко вибачають. Пан Адам лютував, усі педагогічні теорії не варті були й цента. Віктору довелося рятувати хлопчика. Ще швидше маска злетіла з поміщика, коли він спіймав злодія своєї цегли. Пан Адам не відправляє чоловіка до в'язниці, щоб «не псувати репутації». Добивається від нього схвалення альтернативного рішення: «Хіба да-ать тобі добре, щоб пам'ятав. Як вмиєшся юшкою, не схочеш красти. Ну, кажи зараз: в тюрму волієш чи бити?» [1, с. 74]. І лупцює він чоловіка з відчуттям задоволення, що зовсім не в'яжеться з гуманізмом: «Пан Адам засапавсь. Обернувся назад – і побачив мене. // Змішався. // – З тим людом... знаєте... краще... // З мене вилітає хриплий смішок. // – Ха-ха! О, з пана Адама відомий апостол... [1, с. 74].

«Мама Костуся» – вперше чуємо про неї від сина, який не знає, скільки йому років, але матір називає старою дивачкою («Вона хотіла, щоб татко найняв до нього бонну, а татко найняв пана навчителя. Така стара дивачка!» [1, с. 62]). Зрозуміло, що дитина не сама придумала таке визначення. Але, як майже відразу дізнається читач, «мамі Костусі» і самій подобається цей образ («Тільки не смійтесь з старої дивачки» [1, с. 64]). Вона створює навколо себе відчуття таємничості («замовкла, задумалась і знов розклала пасьянс. Що вона думала, про що ворожила?» [1, с. 64]), інтриги («Задумала таке важне... таке важне для мене – й не вийшло...» [1, с. 63]), трагічності. Вона намагається викликати співчуття («Стурбоване чоло сивої жінки схилилось над столиком, і тривога

блукала обличчям, коли рука підносила карту і, вагаючись, клала на місце. Мені хотілось, щоб на сей раз вже вийшло» [1, с. 64], «я побачив такі добрі засмучені очі, що й мене обняв жаль») [1, с. 63]; позиціонує себе зі страдницею, яка мріє про вселенську справедливість («Ви знаєте, що я задумала? [...] Я хтіла знати, чи скоро настане між людьми рівність? Чи скоро згине неправда? Не вийшло!» [1, с. 64]), хоче бути близькою до людей, які на неї працюють («Вона питала мене про родину, трохи про мене... Такий молодий! Коли б не помер її хлопець, йому б тепер було так само літ дев'ятнадцять...» [1, с. 63–64]), але у читача поведінка жінки викликає стійке відчуття театральності. Такими спектаклями були її, так звані, «великі дні», під час яких відчувала прилив ентузіазму, «в такі дні вже з самого ранку в домі панувала тривога» [1, с. 66]; вона бралася впроваджувати «вселенську справедливість» у життя, на власному прикладі демонструвала, що «хто хоче їсти, мусить заробити на хліб» [1, с. 67]: мила посуд (вода розліталася, все бряжчало, склянка летіла додолю, сама лізла збирати скло під стіл, різала собі пальці («Кров наче ще більше підіймала настроїв» [1, с. 67]) – потерпіла за справедливість. Потім з перебинтованим пальцем (піднятим) сварилася на кухарку, що мало сала в борщ кидала «трудящим людям», сама притягувала на кухню всяку провізію. Бралася за генеральне прибирання, але лише розкидала все. Збентежених слуг відсовувала, бо у них і так «багато діла». І заключним етапом справедливості було вшанування робочих людей: покоївка мала випити чай раніше, ніж господарі («Чи ти пила вже чай? Ти рано встала, вже наробилась, напийся, серце, раніше за нас...» [1, с. 66]); примусово всаджувала прачку за стіл, не дозволяла скуштувати чоловіку першому, «Перепрошую. Перший і кращий шматок трудящим рукам. // Ставила страву поперед Устю, відтак брала її червоні, зморщені від окропу і мила руки і підносила вгору. // – Осі руки, панове, всіх нас годують» [1, с. 67]. Після такого театралізованого дійства знову пропадала, щоб вирішувати соціальні питання за допомогою пас'янсу. Поведінка жінки безглузда: вона всіляко демонструє свої мрії про всесвітню справедливість, але сама веде беззмістовне паразитарне життя, своїми виставами підтверджує, що ні на що практичне не здатна і тільки в несправедливому суспільстві зможе почуватися комфортно. Вона намагається наблизитися до людей праці, але в дивний спосіб (дивачка): «Пані Констанція має свої фантазії – в неї топлять соломою» [1, с. 70].

Панові Адаму і його дружині привілейоване становище важливіше за ставлення тих, чию працю використовують, але внутрішнє «я» хоче визнання, поваги, навіть любові, тому, на нашу думку, обманюють самих себе, неусвідомлено надягаючи чужу личину.

Гра Віктора ще цікавіша, бо він розуміє, що грає, але не може зупинитися, поки не дограє до кінця.

Список використаних джерел:

1. Коцюбинський М. У 2-х т. Т.2. Київ: Наукова думка, 1988. 496 с.
2. Лопушан Т. В., Зарудняк Н. І. Ще одна містифікація Віктора Петрова (В. Домонтовича): уманський епізод біографії науковця і письменника. *«Південний архів (філологічні науки)»*. 2024. №97. С. 20-30. <https://pa.journal.kspu.edu/index.php/pa/article/view/875/857>
3. Хайрулін О. Гра як психологічна програма життєдіяльності суб'єкта. *Психологія і суспільство*. 2020 р. №4 (82). С. 24-53.
4. Яковенко Т. В. Художня рецепція оповідання Михайла Коцюбинського «Дебют» в аспекті стильових тенденцій екзистенціалізму. *Мала академія наук учнівської молоді*. Біла церква, 2014. URL: http://kyivobl.man.gov.ua/zakhody/Naukovij_svitogljad/hudozhnja_retseptsija_o_povidannja_Mihajla_Kotsjubinskogo_Debjut_v_aspekti__stilovih_tendantsij_ekz_istentsializmu/

